

Wioletta Wilczek

Sprawozdanie z konferencji naukowej z cyklu „Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii”, Katowice, 6 listopada 2014

Forum Lingwistyczne 2, 159-161

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z konferencji naukowej z cyklu „Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii” (Katowice, 6 listopada 2014)

Dnia 6 listopada 2014 roku odbyła się szósta konferencja naukowa z cyklu „Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii”, zorganizowana przez Instytut Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego i Sekcję Historycznojęzykową Studenckiego Naukowego Koła Językoznawców. Sesja naukowa zgromadziła studentów, doktorantów i młodych doktorów z kilku polskich ośrodków akademickich (Katowice, Poznań, Kraków, Wrocław). Podczas konferencji prelegenci zaprezentowali piętnaście referatów, w których podjęto różnorodne zagadnienia historycznojęzykowe. Miejszem naukowego spotkania było Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach.

Konferencja odbywa się cyklicznie co dwa lata (począwszy od 2004 r.). Jej rezultatami są m.in. publikacje pokonferencyjne; dotychczas ukazało się pięć tomów zawierających artykuły poświęcone lingwistycznej problematyce historycznej. Pokłosiem ostatnich obrad konferencyjnych będzie kolejny, szósty już, tom serii „Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii”.

Konferencję otworzyła Dyrektor ds. naukowych w Instytucie Języka Polskiego, Mirosława Siuciak. Obrady plenarne obejmowały cztery wystąpienia. Jako pierwszy zabrał głos Dariusz Piwowarczyk (Kraków), przedstawiając referat dotyczący związków między współczesnym językoznawstwem indoeuropejskim i gramatyką historyczną języka polskiego. Celem wystąpienia było także ukazanie przydatności indoeuropeistyki w badaniach diachronicznych. Następnie Barbara Jasińska (Wrocław) podjęła temat puryzmu językowego w polszczyźnie. Badaczka zaprezentowała rys historyczny tendencji purystycznych w Polsce, wskazując jednocześnie na czynniki decydujące o nasileniu dbałości o „czystość” języka polskiego. Wystąpienie Kingi Knapik (Katowice) dotyczyło przeobrażeń semantycznych słownictwa związanego ze sferą mentalną. Prelegentka dokonała przeglądu użyć wyrazów odnoszących się do sfery umysłowej człowieka na podstawie leksemów odnotowanych w słownikach od XVI do XVIII wieku. Obrady plenarne zamknęło wystąpienie Aleksandry Domogały (Katowice), która poddała analizie metafory opierające się na dotyku, a występujące w polszczyźnie dawnej i współczesnej. Celem postawionym w referacie było ukazanie elementów semantycznych czasownika *dotknąć* w jego metaforycznych rozszerzeniach (z uwzględnieniem różnych etapów rozwoju polszczyzny).

Dalsza część obrad konferencyjnych podzielona została na dwie równoległe sekcje. Wystąpienia pierwszej sekcji odnosiły się do analizy tekstów religijnych i sądowych doby staropolskiej. Jako pierwsza zaprezentowała się Olga Stramczewska (Poznań), która omówiła problem nominalizacji w *Rozmyślaniach dominikańskich*. Poruszona przez referentkę kwestia została zbadana z naciskiem na warstwę leksykalną i składniową. Zamierzeniem Autorki referatu było również zdefiniowanie przywołanego pojęcia nominalizacji w dawnych tekstach oraz usytuowanie go w kontekście szerszych tendencji rozwojowych. Dorota

Masłej (Poznań) w swoim referacie dokonała analizy porównawczej łacińskich wyrazów z pola semantycznego *radość/wesele* oraz ich przekładów. Materiał językowy został zaczerpnięty z Psalmu 50. Badaczka rozważała zagadnienie istnienia wariantów leksykalnych w średniowiecznej polszczyźnie i w słowniku danego tłumacza. Z kolei Karolina Borowiec (Poznań) skupiła się w swoim wystąpieniu na wewnątrzjęzykowych wymianach leksemów autosemantycznych współrzdennych w czystopisach piętnastowiecznych rot kościańskich. Inspiracją do przeprowadzenia analizy była unikatowość zabytku – wiele rot zachowało się w podwójnej redakcji, w brudnopisach i czystopisach. Autorka starała się wskazać motywy wprowadzanych przez pisarzy zmian.

Przedmiotem wystąpień w drugiej sekcji była analiza dawnej leksyki. Pierwszy referat w tej części obrad wygłosiła Anna Ziemińska (Katowice), która prześledziła rozwój semantyczny leksemu *duży*. Autorka wskazała zmiany znaczeniowe przywołanego leksemu, opierając się na źródłach leksykograficznych i na wybranych tekstach. Przeprowadzona analiza była dowodem ukształtowania współczesnego systemu polskich parametrycznych przymiotników wymiaru w XVIII wieku. Z kolei Katarzyna Jasińska (Kraków) przedstawiła w swoim wystąpieniu dawne i współczesne znaczenia leksemów *jarmark*, *kiermasz* i *targ*. Referat zawierał prezentację zmian semantycznych podanych wyrazów, poczynając od większych różnic znaczeniowych między nimi w dobie staropolskiej aż do zarysowania współczesnego pola semantycznego związanego z handlem. Przedmiotem zainteresowania Alicji Bronder (Katowice) był natomiast element leksyki ekspresywnej dialektu górnośląskiego, czyli leksem *pieron*. Prelegentka omówiła „boskie” pochodzenie i „ludzkie” użycie analizowanego wyrazu, skupiając się na aspektach gramatycznych, semantycznych i pragmatycznych jego istnienia w polszczyźnie.

W kolejnych dwóch sekcjach popołudniowych obrad przedstawiono zróżnicowane tematycznie referaty. W sekcji wystąpień poświęconych badaniu tekstów literackich jako pierwsza referat wygłosiła Beata Kiszka (Katowice), która przedmiotem swojej analizy uczyniła nazwy własne w poezji Kazimierza Wierzyńskiego. Zebrany materiał onomastyczny wskazał przewagę toponimów, a także szeroką gamę nazw antroponimicznych i priopriów w twórczości poety. Krąg rozważań z kontekstem literackim kontynuowała Dominika Stefańska (Katowice), której wystąpienie prezentowało zmiany w definiowaniu kobiecości w wybranych opowiadaniach Julii Fiedorczuk. Wygłoszony referat zawierał przedstawienie zmian postrzegania kobiet w poszczególnych epokach literackich. Analityczna część wystąpienia dotyczyła różnic i podobieństw w literackich obrazach kobiet oraz przybliżyła koncepcję nowej definicji kobiecości w twórczości pisarki.

Referaty zaprezentowane w ostatniej sekcji zostały poświęcone dawnej leksyce. Jako pierwsza głos zabrała Magdalena Wojtyka (Katowice), której wystąpienie dotyczyło zmian semantycznych nazwy *złodziej* zachodzących na przestrzeni wieków. Zebrany przez badaczkę materiał słownikowy ukazał liczebność i częstotliwość wskazanych wyrazów oraz rozwój i zanik leksyki związanej z nazwą *złodzieja* w perspektywie diachronicznej. Przeprowadzona analiza pozwoliła na wyciągnięcie szerszych wniosków związanych z ogólną dynamiką języka. Z kolei referat Aleksandry Szafranek (Katowice) odnosił się do historycznie zmiennej konceptualizacji pojęć. Autorka przedstawiła ewolucję znaczeniową nazwy *kamień piorunowy*, uwzględniając przy tym etymologię i mitologię Słowian, zmienność określanego desygnatu, wierzenia ludowe i współczesne wyobrażenia. Ostatni referat w sekcji wygłosiła

Małgorzata Broszko (Katowice), która skupiła się na kręgu semantycznym związanym z leksemami *rok* i *god*. Przedmiotem zainteresowania badaczki były źródłosłowy i zagubione derywaty przywołanych etymonów.

Dopełnieniem wszystkich wygłoszonych referatów była owocna dyskusja podejmowana w każdej sekcji. Różnorodność prezentowanych zagadnień udowodniła niezmiennie żywe zainteresowanie historią języka polskiego. Przeprowadzone przez prelegentów analizy semantyczne zarysowały szerokie spektrum możliwości badań nad diachronią języka polskiego. Otwartość i bogactwo poznawcze wielu poruszonych kwestii motywują do stawiania różnorodnych pytań, na które młodzi historycy języka będą starali się odpowiedzieć podczas kolejnej, siódmej, konferencji z cyklu „Bogactwo polszczyzny w świetle jej historii”.

